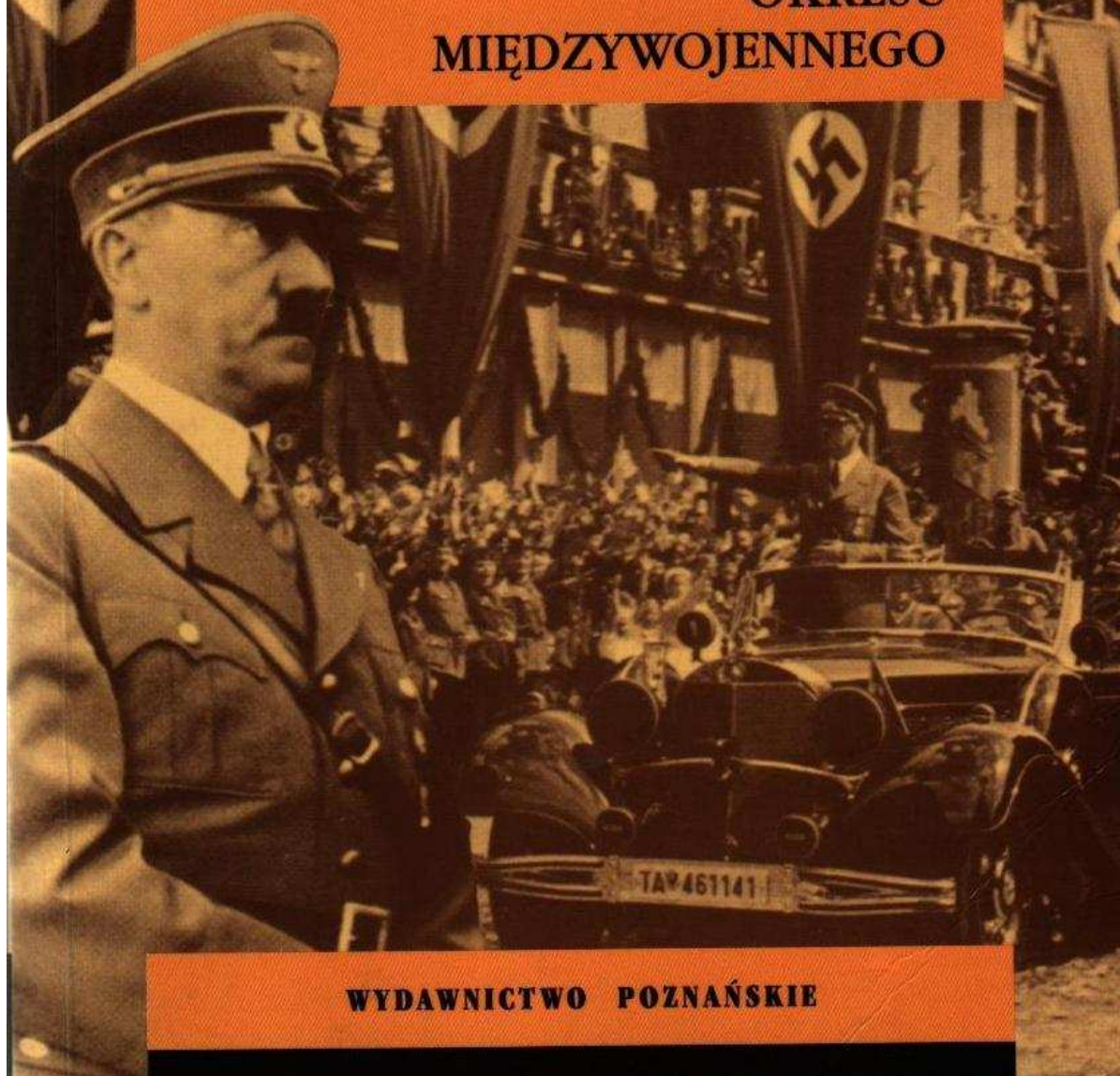

MICHAŁ MUSIELAK

Nazizm

W INTERPRETACJACH
POLSKIEJ MYŚLI POLITYCZNEJ
OKRESU
MIĘDZYWOJENNEGO

WYDAWNICTWO POZNAŃSKIE

Międzywojenne spojrzenie na ruchy faszystowskie było zróżnicowane. Zależało nie tylko od zasad ideologiczno-politycznych czy światopoglądowych, lecz również od możliwości intelektualnych danego nurtu politycznego, doświadczeń historycznych i bieżących publicystów i ideologów, w końcu od perspektywy spojrzenia – ogólnoeuropejskiej czy lokalnej, polskiej – na nazizm. Ważny był również dystans czasowy. Jeśli faszyzm włoski można było poddać ocenie kilkunastu lat jego działania, to narodowy socjalizm postrzegano niejako *in statu nascendi*, kierując się nie tylko gotowymi teoriami, lecz także często emocjami.

Celem niniejszego opracowania jest więc rekonstrukcja i ukazanie procesu formowania się opinii, ocen, interpretacji czy nawet szerszych teorii na temat narodowego socjalizmu, artykułowanych przez międzywojennych polityków, ideologów oraz publicystów. Chodzi o próbę odpowiedzi na generalne pytanie: czy przedwojenna polska myśl polityczna, a także jej zaplecze intelektualne, zdolna była zdefiniować nazizm, uchwycić jego istotę i przewidzieć poczynania tego ruchu?

(ze Wstępu)

ISBN 83-86138-87-4

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Rozdział I	
Dylematy interpretacyjne polskiej myśli nacjonalistycznej wobec narodowego socjalizmu	15
1. Nazizm nowoczesnym ruchem narodowym	17
2. Nazizm jako kierunek rasistowski	31
3. Nazizm jako ruch antysemitki	40
4. Nazizm systemem totalnym	48
5. Nazizm rezultatem historiozofii niemieckiej	55
Rozdział II	
Narodowy socjalizm w interpretacjach polskiej myśli chrześcijańskiej	63
1. Nazizm religią rasy germańskiej	67
2. Nazizm jako wytwór nacjonalizmu niemieckiego	77
3. Nazizm wynikiem tradycji niemieckiej	82
4. Kryzys kultury europejskiej źródłem nazizmu	88
5. Nazizm jako forma totalizmu	93
Rozdział III	
Polska myśl konserwatywna wobec narodowego socjalizmu	106
1. Nazizm jako ruch antytradycjonalistyczny	109
2. Nazizm wynikiem rewolucji „szarego człowieka”	118
3. Nazizm jako ustrój autorytatywno-totalistyczny	126
4. Nazizm jako ruch antykomunistyczny	132

Rozdział IV

- Narodowy socjalizm w koncepcjach myśli sanacyjnej 138
1. Nazizm przełomowym prądem rewolucyjno-narodowym 143
 2. Nazizm jako drobnomieszczański „schyłkowy faszyzm” 153
 3. Nazizm między inspiracją a krytyką 169

Rozdział V

- Narodowy socjalizm w opiniach polskiej myśli ludowej 185
1. Nazizm kontynuacją niemieckiej ekspansji na wschód 186
 2. Nazizm systemem dyktatorskim 192

Rozdział VI

- Myśl polityczna lewicy polskiej wobec narodowego socjalizmu 203
1. Nazizm jako ruch „warstw pośrednich” 206
 2. Nazizm jako wynik rozkładu kapitalizmu 217
 3. Od socjalfaszyzmu do dyktatury 229
- Uwagi końcowe 237
- Wykaz skrótów 241
- Bibliografia 243
- Indeks nazwisk 259
- Zusammenfassung 267

1. Nazizm religijny i polityczny 271
2. Nazizm jako wytwór społeczno-polityczny 277
3. Nazizm wynikiem tradycji niemieckiej 283
4. Krytyka kultury europejskiej i tradycji niemieckiej 288
5. Nazizm jako forma totalizmu 293

Rozdział III

- Polska myśl konserwatywna wobec narodowego socjalizmu 100
1. Nazizm jako ruch antydemokratyczny 109
 2. Nazizm wynikiem rewolucji „czarnego człowieka” 118
 3. Nazizm jako ustroj antydemokratyczny 128
 4. Nazizm jako ruch antykonstytucyjny 132